

Střípky z minulosti aneb 2. světová válka ve vzpomínkách pamětníků (už potřetí)

V květnu 2025 si připomeneme 80. výročí konce 2. světové války v Evropě. Pojem „evropská válka“ už dlouhé tři roky není bohužel pouhým pojmem z učebnic dějepisu. Ve Střípkách nechť tedy promluví o poslední **velké válce** v Evropě pamětníci či potomci pamětníků. Jakkoliv je jejich vzpomínání napínavé, zajímavé a jímavé, zažít to však na vlastní kůži? Ne, opravdu není oč stát.

Vzpomínky paní Marie Marečkové, rozené Švadlenkové z Kovářova (* 1925)

Část druhé světové války prožila v Pardubicích, kde sloužila v městském chorobinci. Pomáhala zde v kuchyni a tak nějak se vším, co bylo potřeba. Zažila několik náletů, kdy museli všechny nemocné urychleně stěhovat do podzemních krytů. Když jí služba skončila, vrátila se domů. I tady zažila několik náletů na Pardubice, ale ty už sledovala v bezpečné vzdálenosti. Jednou je pozorovala s tatínkem na louce u Vápenného Podola, kde se říká „Na Vohradech“.

V Kovářově bydleli u hospody, kde Němci pobývali. Její tatínek uměl německy, a proto k nim domů občas Němci zavítali. Bylo samozřejmé, že nezvané hosty museli hostit. Marie i její sestra Jaroslava byly mladé hezké holky a Němcům se zřejmě líbily, však k nim esesmani měli nejednou různé připomínky. Marie jim vždy opovržlivě česky odpovídala v domnění, že jí nerozumí. Jaké však bylo její překvapení, když najednou jeden z Němců promluvil česky, byli to totiž Němci ze Sudet. S vojáky měla Marie ostatně zkušenosti již z dřívějšíka. Při jedné cestě z pardubického nádraží do chorobince na ní v uličce nečekaně skočil německý voják. Podařilo se jí utéci. Až později si uvědomila, že nejspíše čekal na jinou, protože ji nepronásledoval.

Strach a respekt z německých nařízení a zejména následných trestů v lidech často zadusil jakoukoliv vzpoudu, jak se to stalo i Marii. Jednou našla v lese leták, který shodili z letadla odbojáři. Chtěla si ho vzít s sebou, a tudíž ho ukryla v botě. Než však dorazila domů, obavy z toho, že ji přepadne nějaká kontrola, narostly do obřích rozměrů. Hned po příchodu leták spálila.

O mnoho let později vyprávěla svým vnoučatům o neštěstí, které se odehrálo u Vršova. Němci zde prý čekali na partyzány, jenže si je spletli s právě projíždějící svatbou, nevěsta i ženich zemřeli.

8. květen 1945, Kovářov. *„Když v květnu byla vojska na ústupu, to bylo takových vojsk, že ráno s rozedněním jsme je viděli jít a když se večer stmívalo, tak oni pořád šli, vlastně šli nepřetržitě celý den. Byly jich plné vozy a tanky, tolik jich bylo. A vojska SS, byli černě oblečení a seděli na vozech, člověk by řekl, že jsou na ústupu, ale oni měli v ruce nabitě pušky a neustále mířili na své okolí. Je až k nevíře, že tehdy jsem se jich skoro vůbec nebála, kdyby to bylo teď, sedím doma a nevylezu. Tatínek mi tehdy říkával, nedívej se na*

ně, víš, co dělají vojska, když jsou na ústupu! Za vojsky jeli také Němci, kteří se stěhovali ze Sudet, plné vozy lidí, těch bylo. Dodnes si pamatuji, že na vozech měli názvy vesnic, ze kterých odcházeli. Vidím to jako dnes. Hejnitze, Platenitz. A měli takové silné koně, valachy, opravdu krásné koně. Čtrnáct dní po ústupu vojsk byl zákaz pracovat na polích a také byl zákaz vstupu do lesů. A i řepa zasetá v květnu nám do podzimu krásně vyrostla.“

Vzpomínky pana Josefa Kučery ze Rtenína (*1944)

„Můj táta dělal na dráze a za války byl nasazen v Německu. Za jednoho náletu zdrhnul, jenže ho pak chytli četníci podolský. Pár dnů byl zavřenej v Boleslavi a pak šel šupem zpátky do Německa.

Prase se nesmělo jen tak zabít, i když člověk měl. Ale zase se říkalo, že za Hitlera byl v zemědělství pořádek. Hospodáři museli mít ve stavení zásoby na zasetí a kolik bylo lidí, podle toho museli mít. Kdo měl navíc, ten to zakopával v lesích. Jo, to náš děda byl legionář a v našem lese támhle k Hrbokovu měl všechny ty věci schovaný, jenže to víš, tenkrát nebyly žádný věci, jako dneska jsou igelity, tak to chytlo vlhkost. I jídlo lidi zakopávali v lese, jinak by to Němci zrekvírovali. Ještě by z toho byl průšvih. Jo, lidskej život měl cenu fajfky tabáku.

Když Němci utíkali, dva z nich zemřeli někde nad Petříkovicemi. Tehdy je Rtenínští, nevím na čí popud, odvezli na hřbitov do Hrbokova. Jsou pohřbeni u zdi, dnes tam rostou pivoňky. Vždycky to vypravovali naši, že oni jak ustupovali, že je jen pohodili a hodili na ně kapku hlíny tak, že jim koukaly nohy. Pokud Němcům došla nafta nebo benzín, vyskákali z aut a zapálili je nebo rozstříleli, nasedli na další auto a jeli dál. Jedno opuštěné se našlo v Hrbokově nad hospodou, bylo prý plný jídla, no prostě všeho, jenže se lidi báli, aby to nebylo otrávený.“

Vzpomínka paní Boženy Kubelkové, rozené Křivské z Bojanova (*1929)

Na konci války si se svým milým vyrazila na procházku na Mezný ve chvíli, když odsud prchali Němci. Odhazovali různé balíky, aby se jim utíkalo líp. Došlo i k přestřelce, takže Božena s Františkem rychle skočili do příkopu, kde už ležel nějaký pán, který měl trauma z toho, že mu manželka vynadá, že si zamazal sváteční šaty. Pak Češi jednoho z Němců chytli. Ač prosil o život, že má doma dvě malé děti, byl bez milosti zastřelen.

„Válka není pohádka, v níž všichni zlí hynou a všichni hodní jsou zachráněni. Smrt si v ní nevybírá jen spravedlivou daň na těch, kdo na svůj vrub prolili nevinnou krev.“
(E. M. Remarque)

Děkuji Petře Petrové (vnučce Marie Marečkové), Monice Bakešové (vnučce Boženy Kubelkové) a panu Josefu Kučerovi.

Lenka Simonová